

Manden uden omsvøb

Første gang jeg mødte Nils Foss, var jeg kaffepige i Blaksets Bridgecenter, da det stadig lå i Tuborg Havn. Jeg var i starten af 20'erne, han en kende ældre.

Jeg anede ikke, hvem han var, men da jeg otte år efter traf ham igen, denne gang ved bridgebordet, kunne jeg huske ham som den søde, ældre herre, som altid gav lidt drikkepenge.

Jeg træder ind ad døren i hans hjem, som ligger ned ad en stejl skråning til Øresund. Det er en stille gråvejrsdag, hvor man kan høre havet bruse beroligende.

Vi sætter os i biblioteket. Nils støtter sig til sin stok. Han spørger kort og præcist til mig, og jeg svarer langtrukket. Men vi er der for at tale om ham.

Hvad er det tidligste minde fra din barndom?

- Det er et godt spørgsmål. Man husker forbløffende lidt fra sin barndom. Tidligste minde er nok vores lille hund. Vi havde en lille terrier, som jeg var meget glad for.

Hvad husker du mere?

- Det er et lidt nærgående spørgsmål. Jeg husker, vi havde en barnepige, som jeg holdt meget af. Hun legede med mig og passede på mig. Så kan jeg huske, at min storebror, som var fire år ældre, han var god til at drille mig.

CHRISTINA LUND MADSEN
Redaktør

Hvilket forhold havde I dengang?

- Ja, han var jo så meget ældre, så vi legede ikke. Vi boede i Frankrig og flyttede hjem, da jeg var tre år gammel. Så flyttede vi i en stor villa, hvor der var en sø, som jeg løb ned til, som jeg ikke måtte. Så var de bange for, at jeg skulle drukne. Engang chokerede min bror ved at komme styrtende ind og sige »Nils, Nils er druknet nede i søen.«

Hvad sagde dine forældre til det?

- De blev helt ... bange. Du kan ikke få mere ud af mig om min barndom.

Hvordan var jeres forhold senere?

- Vi fik et meget godt forhold, specielt efter vi var flygtet til Sverige sammen. Og den dag, vi kom til Sverige, holdt han op med at drille. Jeg var femten år.

Nils og hans storebror flygtede alene til Sverige i 1944. Forældrene kom separat med en fiskerbåd senere.

- Det var frygtet, at vi skulle blive taget som gidsler. Min far var jo medstifter af Danmarks Frihedsråd. Det var ikke, fordi vi selv var helte på nogen måde.

Har du eller din bror været involveret i frihedskamp?

- Nej, ikke andet end at vi sad og oversatte nogle koder i Sverige.

Nils smiler kort. Når han smiler, er det mest med øjnene. De kniber lidt sammen, mens rynkerne bliver, hvor de er. Øjnene åbner sig hurtigt igen.

- Men vi var begge vidner til arrestationen af min far her i huset. Det skal vi ikke fortælle om.

Skal vi ikke det?

- Det kan vi godt, men det er jo en lang historie.

Tyskerne kom og ringede på kl. ni om aftenen. Normalt kom de først kl. 5 om morgenen, så Erling Foss var uforberedt på deres ankomst. Han skyndte sig ud at proppe nogle papirer væk.

- Jeg stod oppe på trappen og var rædselsslagen. Der kom sådan en lille, lurvet civilperson ind, og så kom der to kæmpe tyske soldater. De var lige så bange, som jeg var, for jeg kunne sagtens have skudt dem oppefra, hvis jeg havde været frihedskæmper.

De bandt Erlings hænder og satte ham ud i en vogn og kørte væk.

- Så vidste vi ikke, hvor han var i en uge. Jeg husker meget tydeligt, at min mor stod og slukkede lyset, men det var slet ikke tændt.

Nils' far blev sat på tyskernes clearingliste, som var en liste over personer, som skulle likvideres som en konsekvens af sabotageangreb eller lignende. Ved et lykketræf blev et attentat på faderen afværget, og derefter flygtede Nils' forældre også til Sverige frem til krigens afslutning.

- Efter krigen kom vi hjem og genoptog det daglige liv. Min far ville ikke

i regering, selv om medlemmer af Frihedsrådet kom i regering. Det var meget fornuftigt, for det egnede han sig ikke til.

Efter Nils' studentereksamen var det tid til det første udlandseventyr.

- Min bror og jeg kørte til Frankrig i tog. Jeg kan huske, vi kørte gennem Hamborg, og vi havde vores madpakker. Der var sultne tyske børn, som tiggede om mad udenfor, og jeg ville overhovedet ikke give dem noget. Det har jeg ærgret mig over lige siden.

Tiden i Frankrig var lærerig for Nils. Dels stiftede han bekendtskab med et nyt sprog, dels lærte han om livet som fabriksarbejder, da han i nogle måneder arbejdede ved samlebåndet.

Tilbage i Danmark blev han færdig som elektroingeniør på Læreanstalten (Polyteknisk Læreanstalt, i dag Danmarks Tekniske Universitet). Og så ville Nils til Amerika som så mange andre i efterkrigstiden. Han sejlede med fragtbåden til Boston, hvor han havde fået job, sammen med sin hustru og deres nyfødte datter, Pernille.

- Fragtbåden blev standset uden for Bostons kyst af coastguarden, som ønskede at undersøge den, fordi den tidligere havde været i Østtyskland. Vi

Bridge på Askov

15.-21. maj
20.-26. august

ASKOV
HØJSKOLE

Instruktører: **H.C. Nielsen, Jacob Røn**
og **Knut Blakset**

Foredrag: Højskolelærer **Ole Andreesen**
Sangaften og visekoncert ved
højskolelærer **Kristian la Cour**

Forfatter og fortæller **Michael Nielsen**, fhv. høj-
skolelærer- og forstander: **Niels Ole Frederiksen**

Heldagstur til Vadehavscentret og Ribe

Heldagstur til den nordfrisiske ø Amrum
med leder af Vadehavscentret,
Klaus Melbye som guide

Desuden mindre ture til seværdigheder i og
omkring Vejen.

www.askov-hojskole.dk · tlf. +45 76 96 18 00

lå stille i 24 timer. Da vi ankom, var der en menig fra coastguarden, som tog imod os og spurgte til, hvor vi skulle bo. Jeg havde lejet en lejlighed ubeset, men da vi ankom, var der ingen strøm.

Vi havde Pernille med, som var baby, og skulle lave mad til hende og anede ikke, hvad vi skulle gøre. Pludselig ringede det på døren, og så stod coastguarden der med mad til os. Han tænkte, at vi havde brug for et varmt måltid. Det glemmer jeg aldrig, sådan en venlighed fra en vildt fremmed.

I USA arbejdede Nils hos forskellige virksomheder som elektroingeniør. På et tidspunkt fik han arbejde på en militærbase i den californiske ørken, hvor han så sit første missil. Hvordan det bare vendte i luften og jagtede sit bytte. Mens Nils var ansat, voksede virksomheden fra 25 til 125 mand.

Ved et senere job skulle han demonstrere det første kredsløb, han havde bygget.

- Da jeg tændte for det, kom der røg op. Jeg blev helt forskrækket og tændte og slukkede for det, og så skete det igen. Der var en, der lå nedenunder og pustede cigarrøg op.

Mens Nils fortæller, bevæger han højre ben let op og ned. Det er et af tegnene på hans sygdom. Nils har levet med Parkinsons siden 1994.

- Det er derfor, jeg går sådan her. Det påvirker også min stemme. Min hukommelse.

Ordene flyder sammen, når han taler. Men betydningen af dem står stadig skarpt. Nils har altid sagt tingene, som de er, uden overflødige ord.

Tilbage i Danmark stiftede han sammen med sin far, Erling Foss, virksomheden N. Foss Electric. Deres første produkt var

vandbestemmelsesapparater til korn. Virksomheden var vokset til omkring 100 mand, da Nils blev tilbudt stillingen som administrerende direktør for F. L. Smidth.

- Det var noget af en omgang at gå fra 100 medarbejdere til flere tusinde.

Efter syv år vendte Nils tilbage til Foss, som specialiserede sig i analyseværktøjer til fødevarerindustrien. Mælken i kaffen er sandsynligvis kontrolleret af et Foss-apparat. Han drev Foss frem til et verdensomspændende foretagende, indtil han for nogle år siden overlod familiefirmaet i hænderne på den nuværende ledelse med sin søn som bestyrelsesformand.

Virksomheden har sat vækstrekord de seneste år, og Nils følger fortsat udviklingen tæt. Siden han overlod Foss i hænderne på den nuværende ledelse, har han hver uge besøgt virksomheden. Her udser han sig en medarbejder, som han sætter sig ned og taler med om, hvordan det går. Ikke blot arbejds-mæssigt, men også personligt.

Hvad mener du er den vigtigste egen-skab for en leder?

- Man skal lytte efter, hvad andre siger.

I løbet af sit liv har Nils mødt mange mennesker, som vi andre kun har læst om i historie-bøgerne, bl.a. en god håndfuld statsledere.

- Bush, Kissinger, Carter – ham var jeg ikke så imponeret af. Margaret Thatcher. Hun talte til mig, som om jeg var fem år gammel. Det gjorde hun til alle, der ikke var enige med hende.

Hvad sætter du mest pris på ved men-nesker?

- Loyaltitet. Pålidelighed. Fantasi.

- Jeg har altid interesseret mig meget for politik, men jeg egner mig ikke til det. Jeg forsøger altid at komme frem til sandheden. I politik handler det om at være bedst til at omgå sandheden.

Nils var i en årrække formand for Dansk Flygtningehjælp.

- De spurgte mig, og jeg har jo selv været flygtning.

Han rejste ud i verden for at besøge nogle af flygtningelejrene og var bl.a. i en vietnamesisk flygtningelejr i Hongkong, som mindede om en tysk koncentrationslejr. I Bosnien satte han sig for at undersøge, om det virkelig var så slemt, som medierne skrev, så han bad om at tale med fem flygtninge.

- De fortalte alle den samme historie. Og det var meget værre end i medierne. Hvis der var en, der slog mindre hårdt, så var det nok en gammel nabo.

Nils' rolle var efter eget udsagn administrativ, ikke humanitær. Han har opbygget det fundament, som organisationen fortsat hviler på i dag.

Støtter du dem stadig?

- Ja gerne, når jeg kan.

Bridge

Til trods for sin omfattende karriere har Nils altid spillet bridge.

- Jeg begyndte at spille bridge på læreanstalten. Der var mange, der spillede i skolen dengang. Det er utroligt, man kan spille så mange år og ikke være bedre til det.

Som så mange andre fremhæver Nils det sociale aspekt ved bridge, samt at man møder mennesker fra mange forskellige lag.

- Når man er til et middagsselskab, så kan man efter nogle timer ikke holde til at høre på mere snak. Så er det rart at kunne spille kort.

Nils har de seneste år støttet bridgen på flere måder. Foss har været sponsor i alle fire udgaver af Copenhagen Bridge Invitational, som også har givet Nils hans bedste bridgeoplevelser.

*Nils Foss og Peter Bertheau blev nummer 5 ved CBI pro/am i 2013.
Foto: Christian Arp-Hansen/ArpPhoto*

Da turneringen blev afholdt første gang i november 2010, spillede Nils Foss med den polske legende og forfatter til nogle af verdens bedste bridgebøger, Krystof Martens, og i 2013 og 2015 med verdensmesteren Peter Bertheau fra Sverige, og Nils deltager atter i januar 2017.

- Jeg blev nummer 2 eller 3 den første gang og nummer 5 den anden gang i den internationale pro/am-turnering. Siden da er det gået den anden vej.

Derudover er han blevet medlem af Bridgefondens klub 200, som er for bridgeelskere, som har doneret mindst 10.000 kr. til Bridgefonden. Mindst en gang hvert andet år bliver medlemmerne inviteret til et særligt arrangement.

Hvad er din motivation bag støtten?

- Bridge har givet mig så meget glæde. Så er det rart at tænke på, at man kan give noget igen. Jeg kan godt lide tanken om, at børn spiller bridge i skolen under de frie fag.

Når du ser tilbage på dit liv, hvad ville du så gerne have gjort anderledes?

- Jeg ville gerne have leget mere med mine børn. Men det var der jo ikke tid til. Det er den pris, man betaler.

I dag har Nils ti børnebørn og tre oldebørn. Dem har han leget mere med.

- Nu kan du vel ikke finde på mere at spørge om? siger han.

Nu er audiensen forbi. Ikke mere smalltalk. Nils går til sagen, og når den er løst, så er det videre til næste udfordring. Hans næste aftale kommer ind ad døren, før jeg overhovedet har fået sko på.

Nils Foss

Født 1928, søn af Erling Foss.

Grundlægger af FOSS, som i 2016 har eksisteret i 60 år.

1969-76 adm. direktør for F. L. Smidth

1989-96 Formand for Dansk Flygtningehjælp

Kommandør af Dannebrog, Dannebrogordenens Hæderstegn og Kommandør av Kungl. Nordstjärneorden

Gift med Dorte Foss gennem 42 år
Fire børn (fra sit første ægteskab),
ti børnebørn og tre oldebørn

Spiller bridge i Blaksets Bridgecenter.

Vests hænder til Tvekampen (Østs hænder findes på side 59)

1. Ø / Ingen

♠EB ♥EDB ♦K76542 ♣E8

2. V / Ingen

♠EB96532 ♥E ♦4 ♣BT98

3. Ø / Alle

♠EK2 ♥E6 ♦EKD73 ♣B64

4. V / ØV

♠- ♥EK97542 ♦42 ♣EBT4

5. V / ØV

Nord doubler om muligt.

Syd melder 2♦ om muligt.

♠BT76 ♥E ♦K62 ♣ET864

6. Ø / NS

♠- ♥KBT7 ♦KT9842 ♣EK7